

Dimocrasira Ekba Murq'a Bilinuk'h
Eritrea/Hodde

ዲሞክራሲያዊ ውድብ ብሄረ ብሌን
ኤርትራ/ሆደ

ፍሬዕ እክባ ሙርቛ ብሊኑኹ
ኤርትራ/ሆደ
التنظيم الديمقراطي لقومية
البليناأرترية (هودي)

Democratic Organization of Blin Nation of Eritrea/Hode

ሓደ መስከረም ሕቶ ሰላምን ዲሞክራሲን ልምዳትን
ጋዜጣዊ መግለጺ ዲሞክራሲያዊ ውድብ ብሄረ ብሌን ኤርትራ

ሓርበኛ እዲርስ ዓዋተ ብ1961 ዓም ምስ ብጾቱ ምስ ኩሉ ዝድግፎ ዝነበረ ህዝቢ ኮይኑ ሓደ መስከረም ብረታዊ ቻልሲ ህዝቢ ኤርትራ ብዉሑድ ቁጽሪ ሰብን ብረትን ንሓያላን ሃጻያት ዓለምና መሰልና ኣብ መሬትና ዩክበር፣ ክብል ከሎ ወላ ኣብ ሞትውን ክብሪ ከም ዘሎ ፈሊጡዩ ቀዳመይቲ ጢይት ነጻነትን ሓርነትን ዝተኮሰ። ንሕናውን ማእሰርትን ሞትን ይብዛሕ፣ ስደትን ናፍቆትን ዩዉሓጠና፣ ንጥልመትን ትምክሕትን ጭቕናን ስርዓት ኢሳያስ ክነፍርሶ ሓደ መስከረም ንራኢናን ንውደባናን ክነጥንክር ቻል ንኣትወላ ዕለትያ። ሓደ መስከረም ሃገራዊት በዓልና ክነብዕላ ከሎና መልእኽትናውን ንህዝቢ ብወግዕ ንዝርግሕ።

ናይ ሎሚ ዘመን መልእኽትና ህሉዉ ኩነታትን ዝሕቶ ሕቶ ስለ ዝኾነ ንመንእሰይ ኤርትራ ዘተኮረ ክኸዉንዩ። ኣብ ታሪኽና ክወራረስ ዝጸንሑ ንሃገሩን መሬቱን ንኹብሪ ንመሰል ዝግደስ ቅድሚ ኹሉ መንእሰይዮ ። መሬቱ ዘውዲ ህወቱ ስለ ዝኾነት ከኣ ብቀዳምነት ንሱ ይምክተላ። ሓደ መስከረምውን ብባህላዊ ደረጃ ክንርእያ ከሎና ንመንእሰይ ፍሉይ ቦታዮ ዘለዎ። ስድራ ቤታት ዕሙር ክረምቲ ሰናይ ምህርቲ ክእትዉ ከለኣዉ ንዉላዶም ሕጻን መርዓን ዩምነዮ። መንእሰይ ጻወታን ሆዩ ሆዩ ክብል ከሎ ነታ ናይ መጻኢ ሂወቱ ትኸዉን ወይ ዝኾና ዝተሓራረዩ ዕለትያ። ኣብ ሃገርና ሰላምን ክብርን ጎደሉ ሃገራዉን ባህላዉን መሰላት መንእሰይ ስለ ተረግጸ መንእሰይዮ ሓደ መስከረም ዝመከተ። ስለዚ ጻዊዕትና ንመንእሰይትና ምግባር ታሪኻዊ ሓላፍነት ንምዝኽኻርዮ።

ብቐዳምነት እቶም ሹዑ ብንእስነትኩም ዝመከትኩም ሎሚ ገዳይም ወይ ሽማግሌ ኮንኩም ዘሎኹም እንቋ ንሓደ መስከረም ኣብጸሓኩም። እታ ሽግ ነስኹምን ዝተሰዉኡ ብጸትኩምን ዘልዓልኩማ ሱር ነቀል ለዉጢ እኳ እንተዘይምጸኤት ሃገር ክይትበታተን ጠሚርኩማ፣ ዕድላ ግዝእቲ ኮይኑ ክይተርፍ ነጻነት ኣሕቐፍኩማ፣ ግርማ ሉላውነት ኣልቢስኩም፣ ምስ ኩለን መሓዙታ ኣብ ቂጠ ናይ ሕቡራት መንግስታት ኮፍ ኣበልኩማ፣ ኢኹም እሞ ብሓባር ህዝብን ተጋደልትን ካብ 1961 ክሳብ 1991ዓም ዝመከትኩም እንቋ ንሓደ መስከረም ኣብጸሓኩም ንብል።

መንእሰይ ደቅና ታሪኽ ሃገር ድምር ናይ ወለዶታትዮ። ሓንቲ ሃገር ብበግዜኡ ዜጋታታ "እንቢ ኣይንግዛእን" "እንቢ ኣይንበርከኽን" "ኣነ ከሎኹ ሃገሪይ ኣይትድፈርን" "ህዝቢይ ዩንበር ዩኸበር ኣነ ግን ሚእንታኡ ዩብጆ" ዝብል ናይ መኸተ ሓልዮት ብኣሻሓት መስዋእቲ ክፍጸም ከሎ ግደፉ ነት ኩናት ሲዕርናዮ ተሳዒርና እንተንነብር'ውን መስዋእትን ሓርበኝነትን ናይ ግዜና ብደም ኣቦታትኩም ዝተጸሕፈት ብራና ስለ ዝኾነ ከም ታሪኽ ነባሪዮ።

ካብ 1961 ዓ.ም ጀሚርና ነዚ ሕቶ ሰላምን ዲሞክራሲን ልምዳትን ህዝብና ክሳብ ሎሚ ክነዕዉቶ ዘይምኽኣልና ንኹሉ ህዝብናን ንፈታዊናን ዝሕዝን ጉዳይ ሙጺኑ ንኣምን፣ ኩልና ኣብኡ ዝተኸፈልናውን "ዓሕ" ንብል ኣሎና። እዚ ቻልሲ ግን ብዙሕ ምስጢራት ዝሓዘዮ። ብጸሑፍ ክነምሓላልፈልኩም ምተገብኤ። ኣብ ግዜና ግን እዚ ናይ ሎሚ ምቕት ኣይነበረን። ሎሚ ዕድል ረኺብኩም ኣሎኹም ነዚ ብዙሓት ጀጋኑ ዝውደቐሉ ቦኸርን ሕሳስልደን ዝተቀባበልዎ ዕላማ ኣጽኒዕኩም ሓዘዎ። "ሓሚቕኩም" "ተሸዊድኩም" "ሰውራ ኣየካየድኩምን" "ፈተዉቲ ርእሱኹም ሱሱዓት'ኹም" ብሕጻር ዝበለ ከኣ "ሸፋቱ ኔርኩም" ወዘተ ክትብሉና ንሰሚዕ ኣሎና።

መንዩ ዝጠለመ? መንዩ ዝደነነ? ታሪኽ ነዚ ኣይብል ነቲ ንታሪኽ ንግደፎ። ጉድለታት ክነብረና ንቡርዮ። እዚ ኣጉዲልኩም እዚ እባ ኣይገብርኩምን ምባልኩም ኣይገርመናን። ንሕናውን ንኣቦታትና ኣብ ሓምሳታት እንተትሰምሩ እዚ ናይ ሎሚ መዋእቲ መይከፈልናን ንብሎም ኔርና። ንታሪኽ ክትፈልጦ ኣብ ቦታ ታሪኽ ምርካብ ኣየድልንዮ። እንተኾነ ንታሪኽ ክትፈልጥ ናተይ ኢልካ ኣብ ዉሽጡ ኣቲኻ ብሳንሳዊ ፍልጠት ብናጸ ሓንጎል ክትመራምረሉ ምስ ትኸእልዮ። ኩለን ሃገራት ዓለም ኣብ ሓደ መዓልቲ ኣይተተኸላ ወላ ኣይቆማ። ኩለን ጸሊምን ጸዕዳን ታሪኽ ኣለዉን። ኤርትራውያን ከኣ እዚ ዘሎናሉ መደረኽ ጸሊም ታሪኽናዮ።

ኤርትራ ኣብ ቐንዲ መትኒ ቐጠባ ምዕራባዉያን ምስራቓዉያንን ስትራተጂ ከም ዘላ ኣብ ብዙሓት ጸሑፋትና ተገሊጹ ኣሎ። ቻልሲ ህዝቢ ኤርትራ ክጅምር ከሎ ጸጹይ መጽናዕቲ ከም ዘይነበር'ውን ኩልና ንሰማማዓሉዮ። ድሕሪ ሓደ መስከረም ብረታዊ ቻልሲ ምጅማሩ ዓለም ብዓለማ እዛ ንእሽቶ ሃገር ነዚ ናይ ኩሎም ህላውዮ ዝኾነ መስመር ባህሪ ሓደጋ ክይትኸዉን ብዝለዓለ ወጻኢ መጽናዕቲ ክግብሩ ጀመሩ። ነዚ ሰውራ ሓፍ ከይ በለ ክደቐስዎ፣ ካብኡ ዝተረፈ ክበታትንዎ፣ እንተሓሚቐም ንኡ መሲሎም ክሰርቐዎ መደብ ኩሎምዮ ዝነበረ። እዚ ሓላልን ለዋህን ህዝቢ ብኣጸብዕ ዝቐጸሩ ሙሁራት ሒዙ ኣብ ግልበቱ ተኣማሚኑ "መሰለይ" ይከብር ዝበል ንረብሓኡም ዘይሕሉ እንተኾነ ጎደል ይእቶ ዝበል ዘይሰብኣዊ መደብ ሒዞም ብሓይልን ብዝተጠናነ ስለያን በዲሆም። ሕጅ'ውን ልቢ በሉ ክሳብ ሎሚ ኣይደቐሱንዮም ዘለዉ።

አብ ሰውራ 97% ሓረስታይ አክቲቲቫ ትሓፍሶ ሙሉእ ዓወት የሎን። ዓቕሚ ጎዲልና። እው። ጥርናፌ ጎዲልና እው። ሓድነትና አይተረረን። እው። ኩሉ እዚ ግን ካብ ዉሽጥና ዝመንጨውን ድኻማና አይኮነን ነቲ ድኻምና ድኻም ክወሉኹ ከይደቀሱ ዝሓድሩ ብፍልጠትን ብቕጠባን ብዘመናዊ ብረትን አብ ዉሽጥና አትዮም ምሸት ንአስራ ንግሆ ፈቲሖማ የጽነሑ ነበሩ። ንስኹምውን አብ ተካይድዎ ዘሎኹም ቻልሲ ብርግጽ እዚ ከም ዝጓነፈኩም ዘሎ ንርኢ አሎና። ንሕና ንገድሊ ከንከይድ ከሎና ከምዚ ናትኩም ዕድል ትምህርትን ንቅሓትን ናይ ሳይበር ልኡላውነትን አይነበረን። “ሃገሪይ ነጻ ከወጽኦ” ዝብል ሕልሚ ኔርና። አብ ቅድሜና ዝጸንሕና ዝተጠናነገ ውረድ ደይብ ናይ ሰውራ ካብ ወልድና ዝወረሰናዮ ምህር አይነበረናን። እታ ዓቕሞም ከመኸሩና ከለውውን ብናተይ ናትካ ተጸሊና ስለ ዝነበርና ንሶምዎም አይነበርናን። ብ1974ዓም ሰውራ አብ አፋፈት አስመራ ስለ ዝቐረበት እቶም ሹዑ ዝወጸና ዳርጋ ኩልና ድሕሪ ስለስተ ወርሒ ነጻነት ሒዝና ከንኦቱዮ ዝመሰለና ዝነበረ። ሰውራ ግን ቅብብል ወለዶታትያ። ሰውራና በላሕትን ተባዓትን ሓላላትን ንስኻ ጽናሕ ኣነ ክስዋእ ባሃልትን ጭዋታት ሰብ እምነት ሰብ ሰብአውነት መሊአማዮም ዝነበሩ። ጽቡቕ ዝገበሩን ክፉእ ዝገብሩን አቦታትኩምዮም እሞ ነቲ ጸጽቡቕ መሪጽኩም ቻልሲ ቀጽሉ።

አብ ናይ ጆኔቫ ሰላማዊ ሰልፊ መንእሰይ ጎሊሕኩም፣ ብተሞኩሮን ብፍትሕን ተወሊዕኩም ሪኢና። መጻኢት ኤርትራ አብ ኢድኩም ከም ዘላ ተዓዚብና። መንነት ኤርትራዊ፣ ናይ ኤርትራ እምነታትን ባህልን ታሪኽን ምኽባርዮ። ዝብሉ ሓቕታት ነቁሎም ኢዮም። እዚ ባህሪዚ ድማ እዩ ዝጸብቐልኩምን ንዓወት ዝብጸሓኩም ሓዝዎ። አብ ቻልስና ዝጎፋሓፍናዮም ዓሌትነትን ትዕቢትን ጸብብነትን ወጊድ በልዎ። ኩሩዕ ታሪኽ አቦታትኩም አሎኩም እሞ አብ ትማሊ አይትንበሩ። ናይ ዘመነ እኒ እኒ ሕንባሻ ከሎ እምነ ታሪኽ ወላ ሕልም ሓዲርኩም ሕልም ዊዲልኩም አይትረኽቡዎንኹም። አብ ጎንኹም ዘሎ ማይን ሓዉን ትልምንዎ ወይ ትህብዎ፣ ምስኡ ትሰግዱ ትቆርቡ፣ አብ ሓደ ታባን አብ ጸበባን ዝደመኹም፣ ብዓጽምን ደምን ዝተወሃህድኩም፣ ሓዉኹም ጎረቤትኩም ውዲ ሃገርኩም ምሳኹም ንዘሎ ገዲፍኩም ነብረ ያ ነብረ “ንሕና ከምዚ ኔርና” ምባል ጸሊም ታሪኹዮ። ስለዚ መንእሰይ ልቢ ግበር። አብ ናይ ሎሚ አብ ሓድነትን ምክብባር አሚንካ ትባዕ። ንፍትሒ ድለያ ተሰዋሓላ። ብኔት ዎርክ ተወደብ፣ ብጥበብን ብንቕሓትን ነፍስኻን ሰውራኻን እናሓሎኻ ንሓደ መስከረም ምሰል። ዕላማታት፣ ሰላምን ልምዓትን ዲሞክራሲን ንታሪኽካዮ። ሓደ መስከረም ነዚያ ተምህርን በዚ ሓቕታት ጥራይያ ትዝከርን ስለዚ መንእሰይና ወርቂ ከሎኻን ወርቂ ከሎኻን ናይ ካልኣት ወርቂ ተሰካሚ ክተከዉን አይትተምነ። መንእሰይ ናይ ኩሉ ሓገዝን ጸሎትን ምርቓን አሎካ። ውደባኻ ዘፍርሖም አብ ላዕሊ ከም ዝገለጽናዮ ተጸባእቲ አለዉኻ ስለዚ ጥበብ ዩዓድልካ።

መንእሰያት ደቕና፣ ካብ ሓደ መስከረም ንመሃሮ እንተሎ ምምካትዮ። ዘይምክት ባርያ፣ ሕሱር፣ ሃገር አልቦዮ። ተውደብ፣ ተውደብ፣ ተውደብ ንብለካ። እንተዘይተወዲብካ ነዚ ናይ ሎሚ መኸተ ዝተዓጸጸፈ ምስትወዳልን ምክብባርን፣ ምጽወዋርን፣ ትምህርትን፣ ጸዕርን፣ ቆራጽነትን ዘድልዮ ክትዓም አጸጋሚዮ። ናይ ሎሚ ኩናት ናይ ሳይበርዮ። እዚ ሳይበር ክሰብረና ወይ ተጠቂምናሉ ዓወት ክብሰረና አብ እድኩም አሎ እሞ ብፍልጠትን ሕልናን ሓዝዎ ። ነዚ ቻልሲ ግደፍ በይንኻ ጎዩኻ ተወዲብካ እኳ ክቢድዮ። ንውደባ መልኪዕ አይትድለዩሉ ሓርበኛ ኤርትራዊ ሙኳን እኹልዮ።

ተወሳኺ እዋናዊ ሕቶታት ብሕጽር ዝበለ መርገጺና ንምምልካት።

አብ ጆንቫ ዝተገብረ አኼባ ዕለት 01 መስከረም 2018ዓም ብዕቱብ ዝረአዮ ኩሉ ናይ ደንበ ፍትሒ ድልየታትን ዓላማታትን ንህዝብናን ንጎረባብትናን ክነረድእ ንቻልስና ክብርን መንገዲ ዓወትን ክነትሕዞ ጽላል ናይ ኩሉ ደንበ ተቐዋሞ ሓይልታት ፖሎቲካን ማሕበራታትን ክሳድ ሙኳኑ አስሚርና፣ ሓንቲ ሽማግሌ ብሾብዓተ ሰባት ነዚ መሬት ትምድምድ አቕምና አሎና። ሃዩ መርሓባ በልዎ፣ ዝጎደለ መልኡላ፣ ዘይነበረ ዩጸንበራ፣ እናበልና ሃገራዊ ሓደራና ንኹሉ ነመሓላል።

ህሉዊ ኹነታት ንኹልና የዛርበና አሎ። ካብ ኩሉ አብ ጎረቤትና ኢትዮጵያ ዝዝመርን ዝግበርን ዘሎ ነድቆና። ክልተ መንግስታት ዝወሰደ ዘሎ ናይ ሰላምን ዕርቕን አገባቡ እናተቐወምና ነቲ ዕርቕ ግን ንድግፎ። እንተ እቲ ክልተ ህዝብታት ተዓሪቑ ዝብልዎ ግን ቀደምውን ክልተ ህዝብታት አይተባእስን ንብሎም። ዘባእስወ ንሶም ክልተ መንግስታትዮም ዝነበሩ ክልተ ህዝብታት እንቋዕ እዞም ክልተ ብኡሳት ተዓረቑልና ንበል። ምስ ጃንዳ ኢሳይስ ዝግበር ዕርቕ፣ ዕርቕ ስለ ዝኾነ እናደገፍና፣ ሚኸያቱ ሓራምዝ ክበኣሱ ንሳዕሪ ይኸፍኦ ከም ዝበሃል ብፍላይ ህዝብና እዚ ኩናት ሰፍ ዘይብል ስንብራት ድኸነትን ስደትን ማአሰርትን ጌርዎ ከም ዝኾነ ስለ ንኣምን ብሓቂ ሰላም ክኸዉን ሕረስ ሓረስታት ንገድ ነጋይ ኮይኑ ዲሞክራሲያዊት ቕዋማዊት ኤርትራ ክትእወጅ ንጹወዕ።

ዘለአለማዊ ክብርን ሞጎስን ንሱዉአትና። ዓወትና ናይ ግድንዮ።

ዲሞክራሲያዊ ውድብ ብሄረ ብሌን ኤርትራ/ሆደ